

THEODOR CASPARI (1853–1948)

Theodor Caspari er en av mange forfattere som er blitt umoderne; mens Kristian Elster i sin litteraturhistorie bruker nesten en side på hans forfatterskap, er han overhodet ikke behandlet i Cappelens. Men han er fortsatt en folkekjær dikter med en ikke ubetydelig produksjon. "Norsk høifjeld" og "Fra bygdevei og sætersti" er stadig etterspurt i antikvariater.

Skildringene fra østlandsnatur og folkeliv i første halvdel av det 20. århundre har ennå et trofast publikum. Og også lyrikken, først og fremst naturdiktene, lever. I samarbeid med Th. Kittelsen ga han i 1901 ut den vakre diktsamlingen "Vintereventyr" som er en perle i norsk bokproduksjon og som bl a inneholder diktet "Norge, mitt Norge". De to samlingsbindene med høyfjellsdikt som Øyvind Sørensen illustrerte er også gode eksempler på Casparis fine lyriske åre. Men det må vel fastslås at diktningen er nokså ujevn og at mye av det han skrev kan virke temmelig gammelmodig i dag. På sitt beste er imidlertid Caspari en følsom og var lyriker, en god skildrer av landskap, byer og mennesker, og han er ikke minst en skarp litteraturkritiker.

Å samle Caspari kan ved første øyekast synes ganske enkelt, siden produksjonen er relativt liten og prisene langt fra avskrekkende. Men å komme over debutboken kan ta tid, og det er heller ikke enkelt å finne de småtrykkene som vi mot våre prinsipper har tatt med i oversikten. Et *helt* pent eks. av "Vintereventyr" er svært sjeldent og må nok betales med et par tusen kroner, de fleste av de andre bøkene får en for under 3-400 kroner med unntak av debutsamlingen og småtrykkene. Vi takker Leiv Ryalen for at han har utarbeidet Caspari-oversikten.

THEODOR CASPARIS FØRSTEUTGAVER:

- 1880: Polemiske Sonetter. Cammermeyer.
Innbinding: Omslag, komponert. Helsingjirtebinding, dekorert.
- 1883: Tidsbilleder. Xylografert tittelbilde av Wilhelm Larsen. P. T. Mallings.
Innbinding: Omslag, dekorert. Forlagsbind i to varianter:
A. Dekorert helsingjirtebinding, helt gullsnitt.
B. Som A, uten gullsnitt.
- 1887: Lyrik og Satire. P. T. Mallings.
Innbinding: Omslag, dekorert. Forlagsbind i to varianter:
A. Dekorert helsingjirtebinding, helt gullsnitt.
B. Som A, uten gullsnitt.
- 1891: Digte af Per Gynt. Med tittelvignett og 5 andre billeder af Th. Kittelsen. P. T. Mallings.
Innbinding: Omslag, illustrert av Th. Kittelsen. **Forlagsbind i to varianter:**
A. Helsingjirtebinding, fordekkellillustrasjon av Th. Kittelsen.*
B. **Helsingjirtebinding, fordekkell uten illustrasjon, men med enkel dekor.**
- 1896: Skyggesider. Populære betragtninger. P. T. Mallings.
Innbinding: Omslag, typografisk. Helsingjirtebinding, komponert.
1898. Norsk Høifjeld. Stemninger og Skildringer. Med Illustrationer af A. Bloch, Th. Holmboe, Kaulum, Th. Kittelsen, Eiv. Nielsen og Karl Uchermann. P. T. Mallings.
Innbinding: Omslag, dekorert. Forlagsbind i to varianter:
A. Helsingjirtebinding, fordekkellillustrasjon av Karl Uchermann. Ryggstripetekst nedenfra og oppover. Forlagsmerke i blindtrykk på bakdekkelen.*
B. Helsingjirtebinding, fordekkellillustrasjon av Karl Uchermann. Ryggstripetekst ovenfra og ned. På bakdekkelen er forlagsmerke i blindtrykk erstattet med trykkeriets firmanavn i blindtrykk. Endret bokstavtype på rygg og fordekkell i forhold til A.
- 1899: Fra Syd og Nord. Nyere Digte. Det norske Aktieforlag. Fotografi fra Wartburg som frontisp.
Innbinding: Omslag, dekorert. To varianter av forlagsbindet:
A. **Helsingjirtebinding, dekorert, med frontillustrasjon av slottet "Wartburg".**
B. **Helsingjirtebinding, dekorert, uten frontillustrasjon av slottet "Wartburg".**

- 1901: Vintereventyr. Med Illustrationer av Th. Kittelsen. I kommission hos T. O. Brøgger.
Innbinding: Omslag, tegnet av Th. Kittelsen. Forlagsbind i to varianter:
A. Helsingjirtebinding, fordekkell av Th. Kittelsen.
B. Kartonasjebind, fordekkell av Th. Kittelsen.
- 1909: Vildren. Et Livsbillede fra Høifjeldet. Med tegninger av Gudmund Stenersen og fotografier. Det norske Aktieforlag (senere utgaver kom på Aschehoug).
Innbinding: Omslag, tegnet av Stenersen. Helsingjirtebinding, fordekkell tegnet av Stenersen.
- 1909: Fra Fjeld og fremmed Land. Reiseminder. Med Illustrationer af Gudmund Stenersen. Aschehoug.
Innbinding: Omslag, tegnet av Stenersen. Helsingjirtebinding, dekorert. Vareomslag tegnet av Stenersen.
- 1914: Nyere Digte. Aschehoug.
Innbinding: Omslag, typografisk. Helsingjirtebinding, komponert.
- 1917: Norsk naturfølelse i det 19. aarhundrede.
Innbinding: Omslag, typografisk. Helsingjirtebinding, komponert.
- 1921: Tidsskifte: Nyere Digte. Aschehoug.
Innbinding: Omslag, typografisk. Helsingjirtebinding, komponert.
- 1926: Fra bygdevei og sætersti. Landskapsbilleder fra det østnfjeldske Norge og grænsetrakter mot Sverige. Vignetter av Sverre Pettersen. Forøvrig illustrert etter tegninger og fotografier. Aschehoug.
Innbinding: I 10 hefter, på omslaget gjengivelse av Chr. Skredsvigs maleri av Jørgen Moe. Omslag, illustrasjon som på heftene. Forlagsbind i to varianter:
A. Dekorert skinnryggbind, bredt skinnfelt på deklene. Illustrert vareomslag (som heftene).
B. Som A, smalt skinnfelt på deklene. Illustrert vareomslag (som heftene).
- 1929: Fra mine unge aar. Aschehoug.
Innbinding: Omslag, illustrert (fotografi fra Josefinegate). Helsingjirtebinding, komponert. Illustrert vareomslag (fotografi fra Josefinegate).
- 1932: Myrmalm: Fra norsk natur og folkeliv.
Innbinding: Omslag, tegnet av Albert Jærn. Helsingjirtebinding, fordekkell illustrert av Albert Jærn.
- 1933: Fra Rauma til Rhinen. Reiselivsskildringer og kulturbilleder fra gamle dager. Tegninger av Arnold Thornam, fotografier av Wilse m.fl. Nasjonalforlaget.
Innbinding: I 10 hefter. Omslag illustrert av Arnold Thornam. Forlagsbind i to varianter:
A. Brunt skinnryggbind med gulldekor, vareomslag illustrert av Arnold Thornam.
B. Rødt skinnryggbind med dekor i blindtrykk uten gull, vareomslag illustrert av Arnold Thornam.
- 1934: Gaute den fredløse. Første bok. Skildringer fra Tredveårskrigen. Illustrasjoner av Øyvind Sørensen. Nasjonalforlaget.
Innbinding: Omslag, illustrert av Sørensen. Skinnryggbind, vareomslag illustrert av Sørensen.
- 1936: Berghauptmann Martin Haller. Dramatiske billeder fra bygdelivet i Gudbrandsdalen omkring midten av 17de århundre. "Gaute den fredløse" annen del. Skuespill. Norli.
Innbinding: Omslag, typografisk.
- 1938: Bygdeoriginaler. Bygdelivsskildringer fra gammel og ny tid. Som frontispiece, et portrett av Ivar Kleiven, tegnet av Øyvind Sørensen. Sverre Scheens forlag.
Innbinding: Omslag komponert. Helstriebind, komponert, utgitt som biblioflutgave og nummerert 1-300.
- 1942: Av Jotunheimens saga. Tegninger og utstyr ved Øyvind Sørensen. Som frontispiece, et portrett av Th. Caspari, tegnet av Øyvind Sørensen. Nasjonalforlaget.
Innbinding: Omslag, tegnet av Sørensen. Pappbind, fordekkell og vareomslag tegnet av Sørensen.

Vi nevner også noen småtrykk av Caspari:

- 1911: Immatruleringssang 2den September 1911. Centraltrykkeriet, Kristiania.
Innbinding: Omslag, dekorert.
- 1917: Kantate ved Universitetsfesten 31. oktober 1917 til Høitideligholdelse av Reformationens 400-aarsdag. Trykt som manuskript. A/S Emil Moestues Boktrykkeri.
Innbinding: Omslag, dekorert.
- 1927: Oslo Hjemmenes Vels sang. Av ... . Med andre av foreningens sanger. Fabritius & Sønner, Oslo.
Innbinding: Omslag, komponert.
- 1930: Kantate ved Olavsjubilæet i Vor Frelsers kirke mandag 24. november 1930. Upaginert. Uten utgiver, sted og år. Tekst av Theodor Caspari, musikk av Iver Holter. Inneholder bare teksten.
Innbinding: Omslag, typografisk.
- 1931: Olavskantate for soli, kor og orkester. Lillehammer kirke torsdag 26. og fredag 27. mars 1931. Stribolts Eff. Tekst av Theodor Caspari, musikk av Iver Holter. Inneholder bare teksten.
Innbinding: Omslag, typografisk.

Følgende to bøker hører strengt tatt ikke hjemme blant de egentlige førsteutgavene:

- 1913: Høifjeldsdigte i Udvalg. Udgivet i anledningen av forfatterens sekstiende aar. Portrett av Th. Caspari som frontisp. Aschehoug.
Innbinding: Omslag, illustrert av Th. Kittelsen. Helsingjirtebind, komponert. Vareomslag illustrert av Th. Kittelsen.
- 1919: Skiftende Tider. Udvalgte Digte. Tittelvignett tegnet av ukjent kunstner. Gyldendal. Utgitt i serien Smaa digtsamlinger.
Innbinding: Helsingjirtebind, dekorert. Topp gullsnitt.

Følgende bøker er senere utgaver, men hører hjemme i en Caspari-samling:

- 1907: Norsk Høifjeld. Stemninger og Skildringer. Illustrert av A. Bloch, Th. Holmboe, Th. Kittelsen, Eiv. Nielsen og Karl Uchermann. Anden utgave. Aschehoug.
Denne boken er så forskjellig fra førsteutgaven når det gjelder innhold, illustrasjoner og utstyr at den nok heller kan kalles en ny, endret utgave fremfor annet opplag.
Innbinding: I 10 hefter.
Omslag illustrert av Th. Kittelsen. Helsingjirtebind, fordekkellillustrasjon av Brynjulf Larsson.
- 1927: Høifjeld og Fjeldfolk. Norsk Høifjeld. Vintereventyr. Vildren. Illustrert. Aschehoug. Norsk høifjeld illustrert av Th. Holmboe, Brynjulf Larsson, J. Lorck, Eivind Nielsen og Karl Uchermann samt fotografier fra Wilse. Vintereventyr illustrert av Th. Holmboe og Th. Kittelsen. Vildren illustrert av Kristen Holbø samt med fotografier av Wilse.
Innbinding: I 10 hefter. Omslag illustrert av ukjent kunstner. Forlagsbind i to varianter:
A. Dekorert skinnryggbind, bredt skinnfelt på deklene. Vareomslag illustrert av ukjent kunstner.
B. Dekorert skinnryggbind, smalt skinnfelt på deklene. Vareomslag illustrert av ukjent kunstner.
Vildren utkom også i en separat utgave, i **typografisk omslag, og** i blått helsingjirtebind (typografisk vareomslag).
- 1945: Høifjeldsdigte i utvalg I – II. Bind I: Fra norsk natur. Bind II: Fra norsk folkeliv. Illustrert av Øyvind Sørensen. Ernst G. Mortensens Bok- og Bladforlag.
Innbinding: Omslag tegnet av Sørensen. (To bind). Forlagsbind i to varianter:
A. I to pappbind, vareomslag tegnet av Sørensen.
B. I ett siringryggbind, vareomslag tegnet av Sørensen.